

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/dla-mediow/komunikaty/201971,TEKST-AUDIO-Najmlodszy-mial-roczek-19-odc-filmowego-cyklu-IPN-Nie-tylko-Ulmowie-.html>
02.03.2026, 15:22

[TEKST + AUDIO] „Najmłodszy miał roczek” – 19. odc. filmowego cyklu IPN „Nie tylko Ulmowie” dostępny na kanale IPNtv

Na kanale IPNtv jest już dostępny 19. odcinek miniatur filmowych z cyklu „Nie tylko Ulmowie”. Film „Najmłodszy miał roczek” przedstawia historię pięciu polskich rodzin chłopskich: Kowalskich, Obuchiewiczów, Skoczylasów i dwóch rodzin Kosiorów i z Ciepeliowa Starego i Rekówki na południe od Radomia. Członkowie tych rodzin oraz ukrywani przez nich Żydzi zostali przez Niemców rozstrzelani i spaleni 6 grudnia 1942 r. Wśród niewinnych, bohaterskich ofiar było dwadzieścioro dzieci.

31.05.2024

Najmłodszy miał roczek

The Youngest One was Just One

W narracji filmu dr Sebastian Piątkowski wykorzystał, między innymi, tekst oraz źródła opublikowane przez dr. Tomasza Domańskiego w: *Represje za pomoc Żydom na okupowanych ziemiach polskich w czasie II wojny światowej*, t. I, red. M. Grądzka-Rejak, A. Namysło, Warszawa 2019, s.190.

Za pomoc Żydom Niemcy, jednego dnia, 6 grudnia 1942 r. zabili sąsiedzkie rodziny Kowalskich, Obuchiewiczów, Kosiorów i Skoczylasów z Ciepeliowa Starego i Rekówki na południe od Radomia.

Niemieccy okupanci ogłosili w Polsce karę śmierci za każdą formę pomocy Żydom, zarówno za ukrywanie, jak i podanie kromki chleba. 10 października 1942 r. wprowadzili nawet zakaz udzielania Żydom chrztu, a niemieckie zarządzenia z 28 października i 10 listopada 1942 r. wprowadzały obowiązek denuncjacji oraz wydawania Żydów władzy okupacyjnej. Na karę śmierci lub wywózkę do obozu koncentracyjnego mógł zostać skazany każdy kto zachował dyskrecję na temat ukrywających się żydowskich współobywateli. Ilu Polaków narażało własne życie, by ochronić ich na różne sposoby? Wielu naukowców twierdzi, że do 300 tys., ale niektórzy, że nawet milion. Do tych polskich bohaterów należy 5 rolniczych rodzin, które rankiem 6 grudnia zostały zamordowane przez Niemców w podradomskich wsiach Ciepeliów Stary i Rekówka. Tragizmu tej zbrodni dodaje fakt, że najprawdopodobniej, na polskie rodziny doniosły osoby żydowskiego pochodzenia, które otrzymały od nich pomoc. Gdy już wcześniej zostały aresztowane, Niemcy zmusili je, torturami oraz obietnicami pozostawienia przy życiu, do ujawnienia pomagających Polaków. Jest jednak oczywiste, że odpowiedzialność za zbrodnię ponoszą niemieccy okupanci. Wśród ofiar było dwadzieścioro dzieci pochodzących z bohaterskich wielodzietnych rodzin.

Warto przytoczyć opis pomocy polskich rolników, eksterminowanym przez Niemców, Żydom w wojennej relacji Emanuela Ringelbluma (1900-1944), polsko-żydowskiego historyka i działacza społecznego, inicjatora powstania archiwum getta warszawskiego tzw. Archiwum Ringelbluma: *Pierwszego dnia [po zamknięciu getta 15 listopada 1940] mnóstwo chrześcijan przyniosło chleb dla swoich żydowskich przyjaciół i znajomych, było to masowe zjawisko [...] Dziś, 19 listopada 1940, zastrzelony został chrześcijanin, który przerzucił wór chleba przez mur ...] Słyszałem od Żydów z Główna, że tamtejsi chłopci utrzymywali ich przez całą zimę. Nie było wprost wypadku, aby Żyd wyruszył na wieś i nie wrócił stamtąd z workiem ziemniaków* (cytat za: Jan Żaryn, *Polska*

wobec Zagłady, Oficyna Wydawnicza Volumen, Warszawa 2019, s. 265).

Natomiast w odniesieniu do oskarżeń o bierność Polaków wobec niemieckiej eksterminacji osób pochodzenia żydowskiego, polska Żydówka Pola Stein pisała: *Nie oskarżam nikogo za to, że nie ukrył czy nie pomógł Żydowi. Nie możemy domagać się od innych, aby poświęcili własne życie. Nikt nie ma prawa domagać się takiego ryzyka* (Polska wobec Zagłady, s. 271), a jednak wielodzietne rodziny Kowalskich, Obuchiewiczów, Kosiorów i Skoczyłsów, podobnie jak Ulmowie, podjęły to ryzyko, i wraz ze swoimi dziećmi oraz ukrywanymi Żydami zostali przez Niemców zamordowani.

Do końca II wojny światowej Niemcy dokonali zagłady około sześciu milionów polskich obywateli, w przygniatającej większości etnicznych Żydów (ok. 3 mln) i etnicznych Polaków. Dzięki heroicznej działalności wielu mieszkańców okupowanych ziem polskich udało się uratować kilkadziesiąt tysięcy polskich obywateli pochodzenia żydowskiego. Naukowcy oceniają, że Niemcy zamordowali za tę pomoc około tysiąca Polaków. Większość z tysięcy Polaków, którzy udzielili pomocy Żydom w czasie okupacji niemieckiej w II wojnie światowej nigdy nie została uhonorowana, a najprawdopodobniej nigdy nie będzie publicznie znana. Chcemy ich wszystkich uczcić cyklem miniatur filmowych IPN „Nie tylko Ulmowie”. Zapraszamy do obejrzenia ich 19 odc. poświęconego pięciu polskim rodzinom z Ciepłowa Starego i Rekówki – „Najmłodszy miał roczek”, który prezentujemy w wersji polskiej i angielskiej na kanale IPNtv platformy Youtube oraz w mediach społecznościowych.

[Wersja audio oraz tekst dostępne także w portalu Przystanek Historia](#)

Ostatni, 20. odc. będzie miał premierę 7 czerwca o godz. 10.00. Będzie poświęcony, między innymi, wdowie wychowującej siedmioro dzieci, która dwa razy oddała życie, za ukrywanych Żydów i za swoje dzieci.

Playlisty dotychczas opublikowanych odcinków w języku polskim i angielskim:

[Playlista „Nie tylko Ulmowie”](#)

[Playlista „Not Just the Ulmas”](#)

Zapraszamy do korzystania z publikacji IPN:

[Represje za pomoc Żydom na okupowanych ziemiach polskich w czasie II wojny światowej](#)
[Co widziały drzewa - Film animowany o błogosławionej rodzinie Ulmów](#)
[Wystawa „Polacy ratujący Żydów w czasie II wojny światowej”](#)
[Polacy ratujących Żydów pod okupacją niemiecką - infografiki](#)

Kontakt dla mediów:

Rzecznik Prasowy – Dyrektor Biura:
dr Rafał Leśkiewicz
tel. 602 322 362
rzecznik@ipn.gov.pl

AUDIO:

Aby zobaczyć odtworzyć włącz JavaScript

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Centrala

Pliki do pobrania

[19. odc. cyklu filmowego IPN „Nie tylko Ulmowie” pt. „Najmłodszy miał roczek” \(PL\) \(mp3, 11.76 MB\)](#)
[19. odc. cyklu filmowego IPN „Nie tylko Ulmowie” pt. „Najmłodszy miał roczek” \(PL\) \(wav, 104.82 MB\)](#)
[19. odc. cyklu filmowego IPN „Nie tylko Ulmowie” pt. „Najmłodszy miał roczek” \(ANG\) \(mp3, 11.82 MB\)](#)
[19. odc. cyklu filmowego IPN „Nie tylko Ulmowie” pt. „Najmłodszy miał roczek” \(ANG\) \(wav, 56.7 MB\)](#)
